

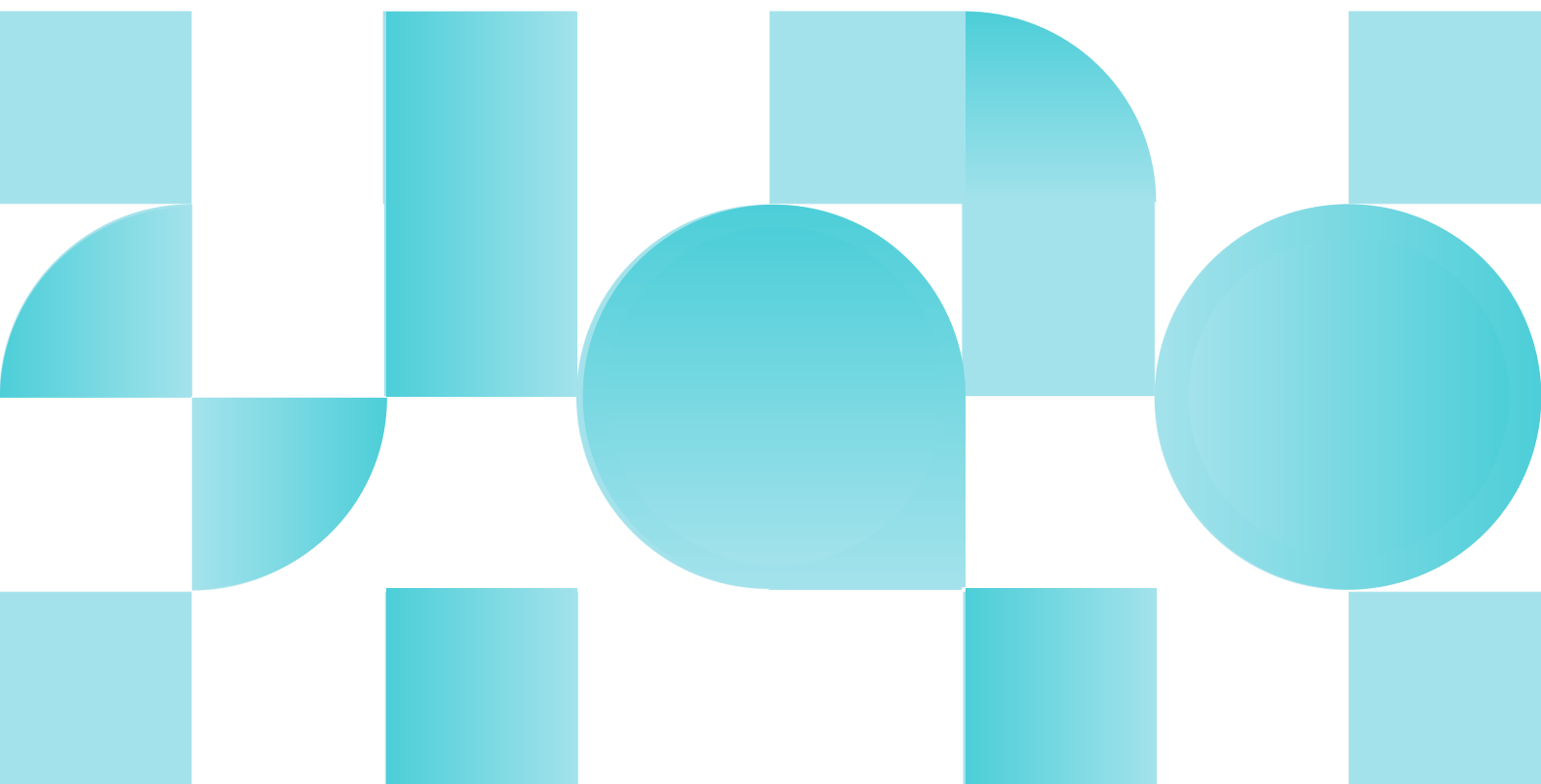

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Мистецька
освітня галузь

ЯК ОЦІНЮВАТИ

В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Напрацювання експертів та експерток, які ввійшли до складу робочої групи відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06 березня 2025 №418 “Про утворення робочої групи з розроблення пропозицій до нормативно-правових актів щодо системи оцінювання, загальних критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів повної загальної середньої освіти” (зі змінами від 18.04.2025 № 582 “Про внесення змін до складу робочої групи з розроблення пропозицій до нормативно-правових актів щодо системи оцінювання, загальних критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів повної загальної середньої освіти” та змінами від 08.07.2025 №987 “Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.03.2025 № 418”).

Матеріали методичного посібника «**Мистецька освітня галузь: як оцінювати в НУШ**» слугуватимуть практичним інструментом упровадження компетентнісного підходу до оцінювання в 5–9 класах НУШ, допоможуть учителям зосередитися, по-перше, на відстеженні індивідуального поступу учнів/учениць, по-друге, на формуванні навичок самооцінювання та взаємооцінювання, і по-третє, на забезпеченні прозорості й об’єктивності оцінювання результатів навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

На відміну від традиційних методичних рекомендацій, у путівнику поєднано теоретичні засади з практичними інструментами, запропоновано переліки видів навчальної діяльності, які безпосередньо спрямовані на формування та оцінювання результатів навчання, надано зразки підсумкових робіт з детальними схемами та критеріями оцінювання. Це дасть змогу педагогам легко адаптувати такі роботи до власних потреб або надихне створювати аналогічні завдання.

Ці напрацювання, на думку робочої групи, покликані стати настільним довідником для кожного вчителя НУШ, спростити процес підготовки до уроків та підсумкового оцінювання.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Мета оцінювання в мистецькій освітній галузі полягає в забезпеченні цілісного підходу до відстеження динаміки формування та розвитку мистецьких і ключових компетентностей учнів/учениць. Оцінювання спрямоване на виявлення рівня особистих досягнень здобувачів освіти в процесі сприймання, аналізу, інтерпретації творів мистецтва та створення художніх образів, а також на підтримку розвитку креативності, емоційної й особистісно-ціннісної сфери засобами мистецтва.

Оцінювання в мистецькій освітній галузі виконує функцію не лише контролю, а й педагогічного супроводу, сприяє розвитку індивідуального художнього потенціалу кожного учня та учениці. Виконує як формувальну, так і підсумкову функцію.

Оцінювання в мистецькій освітній галузі спрямоване на:

- допомогу учням/ученицям в усвідомленні поступу у формуванні й розвитку різних мистецьких знань, умінь і особистих якостей, свого потенціалу;
- стимулювання розвитку художнього та критичного мислення, уяви, креативності, художньої емпатії, здатності до самовираження;
- підтримку зацікавленості у вивченні мистецтва та мотивації до подальшого особистісного зростання;
- визначення рівня сформованості ключових мистецьких умінь і навичок (результатів навчання) відповідно до очікуваних результатів навчання.

Процес оцінювання дає змогу встановити здатність учня/учениці:

- усвідомлено сприймати мистецькі твори, аналізувати їхній зміст, настрій, художні засоби;
- виражати естетичне ставлення, аргументуючи свою думку;
- творчо реалізовувати себе через різні види мистецької діяльності: образотворчу, музичну, театральну, хореографічну тощо;
- інтегрувати знання з мистецтва з особистим досвідом і соціокультурним контекстом.

Оцінювання результатів навчання учнів і учениць у мистецькій освітній галузі здійснюється на основі критеріїв, згрупованих відповідно до провідних напрямів розвитку особистості, які інтенсивно формуються під час опанування курсу мистецтва.

1. **«Пізнання мистецтва та художнє мислення» (далі – ГР 1)** — група критеріїв, що спрямована на виявлення рівня сформованості знань з мистецтва, здатності аналізувати, інтерпретувати та порівнювати твори мистецтва різних видів, жанрів, стилів, а також на підтримку усвідомлення учнями/ученицями власного поступу в освоєнні мистецького змісту.
2. **«Художньо-творча діяльність і мистецька комунікація» (далі – ГР 2)** — група критеріїв, що охоплює оцінювання практичної діяльності учнів та учениць у різних видах мистецтва, рівня сформованості певних умінь як у традиційному, так і в цифровому форматі, а також рівень взаємодії в мистецькому середовищі: участь у колективних проєктах, презентація творчих результатів тощо.
3. **«Емоційний досвід і художньо-естетичне ставлення» (далі – ГР 3)** — група критеріїв, яка відображає розвинутість емоційної чутливості до мистецтва, здатність до естетичного сприймання й співпереживання, а також сформованість особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва, до власної творчості й культурного простору загалом.

Кожен навчальний результат, зазначений у модельній навчальній програмі і продемонстрований учнем або ученицею в процесі навчання, оцінюється відповідно до критеріїв однієї з вищезазначених груп — відповідно до конкретної сфери особистісного розвитку.

Загалом оцінювання у мистецькій освітній галузі має гуманістичну спрямованість: важливіше за стандартизований результат є процес художнього становлення, здатності до самовираження, розвитку мислення та збагачення емоційно-ціннісної сфери учнів та учениць

Кожна з груп критеріїв оцінювання передбачає виявлення і встановлення результативності особливих навичок, якостей та компетентностей. Збалансоване поєднання різних видів діяльності дозволяє комплексно оцінювати учнів та учениць за всіма критеріями.

Формування результатів мистецької діяльності учнів і учениць на уроках відбувається в процесі різноманітних видів активності — як у традиційному, так і в цифровому середовищі. Нижче представлено, за якими групами критеріїв слід оцінювати виявлені учнівством здобутки (результати навчання) у галузі мистецтва.

ВІДПОВІДНІСТЬ ГРУП РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ (ЗА ДСБСО), ГРУП КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Група результатів навчання (за ДСБСО), група критеріїв оцінювання	Види навчальної діяльності
1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва ГР1. Пізнання мистецтва, художнє мислення	Аналіз, інтерпретація твору мистецтва (опис особливостей мови/жанрів різних видів мистецтва; художнього стилю); порівняння образів/ понять тощо); дослідження видів, жанрів, стилів мистецтва, особливостей творчості митців, сучасних мистецьких практик тощо
2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва ГР2. Художньо-творча діяльність, мистецька комунікація	Виконання вправ, начерків, ескізів, робіт в графічних, живописних пластичних художніх техніках; художнє конструювання; робота з різними художніми інструментами, матеріалами, у різних техніках; творення у процесі експериментування з кольорами, лініями, формами тощо (графічні, живописні, пластичні, анімаційні тощо). Спів (а капела/ із супроводом/соло/з елементами багатоголосся); імпровізації (звукові/музичні/ритмічні/пластичні); гра на музичних інструментах; експериментування із звуками різних властивостей. Театралізації/ інсценізації/ флешмоби.

	Виконання проєктів (індивідуальних, групових).
3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту <i>ГР3. Емоційний досвід, художньо-естетичне ставлення</i>	Презентація результатів власної творчості. Опис-характеристика емоційних вражень, критичних суджень щодо творів мистецтва; опис емоцій, втілених у творах мистецтва. Опис ціннісних ставлень щодо творів мистецтва.
4. Використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації <i>ГР1. Пізнання мистецтва, художнє мислення</i>	Робота з медіатекстами (пошук, аналіз, опрацювання інформації) за тематикою вивчення. Здійснення віртуальних екскурсій музеями/галереями, онлайн відвідування театральних / концертних заходів - опис, аналіз побаченого/почутого.
<i>ГР 2. Художньо-творча діяльність, мистецька комунікація</i>	Виконання художньо-творчих завдань з використанням цифрових/інтернет-ресурсів; створення фото різних жанрів (фотопортрет, фотопейзаж), компонування колажів тощо; фільмування (створення відео); створення презентацій.
<i>ГР 3. Емоційний досвід, художньо-естетичне ставлення</i>	Виявлення відповідальності щодо дотримання авторського права в процесі різних видів діяльності

Важливу роль у процесі навчання відіграє **формувальне оцінювання**. Воно дає змогу своєчасно виявляти індивідуальні потреби, досягнення й труднощі в учнів та учениць, коригувати навчальний процес, підтримувати творчу ініціативу та розвивати рефлексію. Формувальне оцінювання допомагає відстежувати динаміку розвитку мистецьких компетентностей, оцінювати індивідуальний прогрес і забезпечувати зворотний зв'язок між учителем та учнями, сприяє усвідомленню особистих успіхів, мотивує до подальшого самовираження та розкриттю креативного потенціалу.

Підсумкове оцінювання є не менш важливим етапом освітнього процесу, оскільки дозволяє узагальнити та проаналізувати здобуті учнями та ученицями знання, уміння й творчі досягнення. Підсумкове оцінювання з мистецької освітньої галузі вчитель може організовуватися з доцільною періодичністю на свій розсуд: або з відведенням окремого часу/уроку, або як узагальнення результатів поточного оцінювання за кожною з груп результатів навчання без додаткових витрат часу. Саме завдяки **поєднанню** формувального та підсумкового оцінювання забезпечується цілісне, ефективне й особистісно орієнтоване навчання в мистецькій освітній галузі.

ВИДИ РОБІТ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ

Вид, характеристика, особливості	ГР1	ГР2	ГР3
Поточні види діяльності /роботи <i>Це цілеспрямовані завдання, що перевіряють, наскільки учні та учениці розуміють тему й опановують уміння. Виконуються переважно на уроці для швидкого зворотного зв'язку між учителем і учнями.</i> Особливості: формувальне оцінювання - передбачає акцент на процесі опанування теми: динаміка участі, самооцінка, короткі усні відгуки тощо; - сприяє швидкому виявленню прогалин або помилкових уявлень; - дає змогу вчителю мобільно коригувати матеріал чи його пояснення; - дає змогу учням тренувати вміння самооцінювання й отримання зворотного зв'язку.	обговорення творів мистецтва (аналіз виразових засобів, жанрів мистецтва, художнього стилю тощо); тестові завдання в межах матеріалу уроку, зокрема й у цифровому форматі	виконання практичного завдання (ескізи, етюди, міні-виступи, вокальна/інструментальна діяльність тощо); завдання в парах	обговорення-характеристика художніх образів (зокрема, в парах, групах); тестові завдання, усні або письмові рефлексії
Підсумкові роботи <i>Роботи, що зазвичай пропонуються після завершення певного розділу/ теми, є узагальнювальними; дають змогу глибше оцінити оволодіння учнями та ученицями змістом і вміннями в галузі мистецтва.</i> Особливості: підсумкове оцінювання - передбачає акцент на поєднанні знань, творчості та особистісного ставлення. - забезпечує більш ґрунтовну перевірку стану сформованості компетентностей.	аналіз - обговорення творів мистецтва, що потребує підготовки вчителя у доборі відповідних запитань для проведення обговорення й оцінювання учнівства в частині аналізу мови/жанрів/ стилю мистецтва;	завершені роботи з теми: створення малюнка, колажу, театральна сценка, відеофрагмент, виконавська інтерпретація пісні; презентація проєкту, портфоліо тощо	обговорення-характеристика художніх образів, що потребує підготовки вчителя в доборі відповідних запитань для проведення обговорення й оцінювання учнівства в

– узагальнює набуті знання та уміння, дає змогу побачити, наскільки глибоко і в який спосіб учні/-ці застосовують знання і вміння на практиці. – дає змогу учням/-цям підготуватися й глибше опрацювати тему, продемонструвати рівень сформованості вмінь відповідно до очікуваних результатів навчання, зазначених у програмі.	тестові завдання в межах матеріалу розділу/теми		частині виявлення ставлень/емоційних станів (зокрема, в парах, групах); тестові завдання, рефлексії
Комплексна підсумкова робота <i>Інтегрований формат оцінювання, що поєднує одразу кілька груп результатів. Передбачає завдання (демонстрацію/захист проєктів, дослідження, практичні роботи тощо), де учні/-ці застосовують мистецькі знання та вміння, зокрема вміння співпрацювати, тощо.</i> Особливості: багатокомпонентна робота оцінюється за всіма (або декількома) групами критеріїв; враховується співпраця, рефлексія. – Дає змогу інтегровано перевірити знання, уміння та ставлення. – Формує досвід самоорганізації учнів та учениць, відповідальності перед командою, розвиває вміння аналізу, критичного мислення. – Має відчутний мотиваційний ефект. – Підсумкові завдання мають забезпечувати комплексну оцінку досягнень учнів/-ниць і узгоджуватися з тематичними планами навчання. Саме в таких роботах учні/-ці демонструють, як вони застосовують накопичені знання та формулюють власні висновки.	обговорення творів мистецтва (аналіз мови/жанрів/стилю мистецтва), тестові завдання в межах матеріалу розділу/теми	проєкт (мистецький /культурно-соціальний) або творча презентація (індивідуальна/групова), що підготовлений попередньо. Учні працюють у групах, обговорюють і презентують/ захищають проєкт; демонструють здатність співпраці прийняття та емпатію, вміння спільно ухвалювати рішення й відповідально ставитися до результатів.	обговорення-характеристика художніх образів із виявленням ставлень/емоційних станів (зокрема, в парах, групах); тестові завдання, рефлексії

ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ГРУП РЕЗУЛЬТАТІВ

ГР	Інструмент для оцінювання, як його застосовувати	Приклади	Рекомендована кількість
1, 2, 3	Рубрика (оцінювальна шкала) Заздалегідь створена шкала з критеріями, за якими оцінюється робота: техніка, креативність, композиція тощо. Обговорюється з учнями та ученицями перед виконанням.	Створення колажу, музичної імпровізації, виконання малюнку	за потребою відповідно до виду діяльності
1, 3	Аркуш спостереження (для вчителя) Учитель фіксує активність участі, глибину й обґрунтованість міркувань, рівень рефлексії учня/учениці під час дискусії. Може містити короткі нотатки або шкалу балів.	Дискусія про твори мистецтва	Під час живого обговорення відповідно до завдань уроку або як підсумок наприкінці семестру
1, 2, 3	Портфоліо учня/учениці Збірка творчих робіт, фотоілюстрацій, виконаних письмових відгуків/ саморефлексій. Може бути цифровим або друкованим. Дає можливість наочно відстежувати динаміку розвитку, сприяє усвідомленому самооцінюванню.	Добірка творчих робіт, есе-рефлексії, відео з презентаціями	1 раз на семестр (огляд); поповнення — за потребою
1,2,3	Самооцінювання / рефлексійна картка Учень/учениця оцінює свою роботу за критеріями: що вдалося, що викликало труднощі, що хоче покращити. Можна використовувати графічні схеми, смайли, шкали. Учень/учениця оцінює свою участь після обговорення: наскільки активно висловлювався, чи був готовим, чи поважає думку інших, що корисного для себе виніс з бесіди.	Після виконання арт завдання, завершення групового проєкту, дискусії. Після аналізу твору, виставки, спільного перегляду презентації тощо.	Після завершення певного виду діяльності, із дотриманням рівномірного осмислення різних видів діяльності, але не рідше 1–2 рази на місяць
1, 2, 3	Оцінювання у форматі «3-2-1» Учень/учениця після обговорення фіксує: 3 важливі думки, які почув/-ла; 2, з якими згоден/не згоден/-на; 1 питання, яке залишилося невисвітленим на його/її думку.	Після обговорення - узагальнення тем	Після тематичної дискусії, наприклад 1 раз на тему

	Це дає змогу швидко й ефективно зібрати зворотний зв'язок.		
1,2,3	Відеорефлексія / аудіозапис думки Відеозапис короткого усного висловлювання учня/учениці про твір мистецтва (на телефон або в додатку). Може слугувати інструментом як для оцінки, так і для подальшої саморефлексії.	«Моє враження від картини», «Який твір мене здивував і чому»	За бажанням або як альтернатива письмовій відповіді
1	Тести або квести Для перевірки знань. Можна у формі гри, вікторини, цифрової вправи (Kahoot, LearningApps).	Тест, тестове завдання для перевірки засвоєння матеріалу, міри сформованості знання та розуміння певної інформації	1 раз на тему/блок (теоретичний компонент)
1,2,3	Оцінювання проєкту Оцінювання завершеного міні- або тривалого проєкту з урахуванням етапів підготовки, проявів креативності, міри цілісності презентації.	Мистецька виставка, театральна сценка, музична інтерпретація твору тощо	1–2 рази на семестр
1,2,3	Оцінювання в парах або групах (взаємооцінювання) Учні аналізують роботи одне одного за запропонованими критеріями, це сприяє розвитку критичного мислення і вмінь бачити цінність роботи іншого /іншої. Формує критичне мислення і вміння бачити цінність чужої роботи.	Колаж на тему емоцій, сценка, музичне аранжування тощо	Не частіше ніж 1 раз на 2–3 теми
1,2, 3	Діагностувальна бесіда Індивідуальна або групова розмова для з'ясування розуміння теми, емоційності вражень, труднощів у пізнанні. Ефективна на етапах "після теми", "перед підсумковою роботою".	"Що тобі найбільше запам'яталось із теми _____?", "Що тобі хочеться створити наступного разу?"	1 раз на тему або блок

ПРИКЛАДИ ІНСТРУМЕНТІВ ОЦІНЮВАННЯ

Картки самооцінювання / рефлексії

Їх можна використовувати в мистецькій освітній галузі після виконання творчої роботи, участі в обговоренні або наприкінці теми.

Приклад 1: Рефлексивна картка після виконання творчого завдання (малюнок, колаж, композиція)

1. Назва роботи / тема: _____
2. Яка частина роботи мені вдалася найкраще?
 - ☐ Ідея
 - ☐ Композиція
 - ☐ Кольори
 - ☐ Виконання
 - ☐ Інше: _____
3. Що було для мене найскладнішим?
4. Що я б зробив/зробила інакше наступного разу?
5. Як я оцінюю свою роботу (познач):
 - ☐ Дуже задоволений/задоволена
 - ☐ Частково задоволений/задоволена
 - ☐ Мені було складно, результат не такий, як очікував/очікувала
 - ☐ Мені було складно, але результатом задоволений/задоволена

Приклад 2: Самооцінка після участі в обговоренні

1. Я висловлював/лася свою думку:
 - ☐ Так, активно
 - ☐ Частково
 - ☐ Мовчав/ла, але слухав/ла
2. Я вмів/вміла пояснити свою точку зору:
 - ☐ Так
 - ☐ Частково
 - ☐ Було складно
3. Мені було цікаво слухати інших:
 - ☐ Так
 - ☐ Не дуже
 - ☐ Зовсім ні
4. Я дізнався/дізналась щось нове? Якщо так — що саме?
5. Наступного разу я хочу:
 - ☐ Бути сміливішим/сміливішою
 - ☐ Краще підготуватись
 - ☐ Поставити більше запитань
 - ☐ Інше: _____

Приклад 3: Підсумкова рефлексія за темою

1. Що мені найбільше сподобалось/запам'яталося в темі «_____»?

2. Які нові знання чи вміння я здобув/здобула?

3. Який твір або художник справив на мене найбільше враження і чому?

Рубрики оцінювання

Ефективним інструментом у процесі формувального (за потреби – підсумкового) оцінювання можуть стати рубрики оцінювання.

Рубрика оцінювання — це не лише таблиця, а структурований педагогічний інструмент, що сприяє індивідуалізації підходів до навчання, розвитку компетентностей учнів, формуванню у них відповідального ставлення до навчання та підтримує відкритий діалог між учнем/ученицею, учителем і батьками. Рубрика оцінювання описує чіткі критерії оцінювання результатів та перебігу певного виду діяльності або навчального завдання та визначає рівні якості виконання (від початкового до високого). Вона поєднує очікувані результати навчання з вимогами до діяльності учня/учениці й дозволяє здійснювати об'єктивне, прозоре та зрозуміле оцінювання.

Крім фіксації результату, рубрика оцінювання постає як засіб дослідження розвитку і саморозвитку: учень/ учениця розуміє, що зроблено добре, а що потребує доопрацювання. Учитель може:

- надати письмовий або усний коментар на основі рубрики;
- залучити учнів до самооцінювання або взаємооцінювання;
- здійснювати порівняльний аналіз результатів до/після корекції.

Мета використання рубрик:

- надання зрозумілих орієнтирів для учнів та учениць за різними видами мистецької діяльності на уроках (що і як оцінюється);
- забезпечення узгодженості між завданням і критеріями оцінювання;
- сприяння розвитку саморефлексії та самооцінювання в учнів та учениць;
- допомога вчителю у формувальному оцінюванні (зворотний зв'язок, коригування процесу навчання);
- фіксація результатів у підсумковому оцінюванні на основі прозорих і диференційованих вимог.

Як створити ефективну рубрику?

1. Оберіть вид діяльності/завдання, яке потрібно оцінити (наприклад, колаж, вокальне виконання, відеопроєкт, інтерпретація твору).
2. Визначте 3–5 ключових критеріїв, що відповідають очікуваним результатам навчання в конкретному завданні.
3. Опишіть індикатори зазначеного критерію за чотирма рівнями досягнення (високий, достатній, середній, початковий), уникаючи загальних формулювань на кшталт "добре" чи "погано". Формулюйте зрозумілою, доступною мовою, бажано з використанням активних дієслів: *створює, застосовує, обґрунтовує, інтерпретує, презентує, взаємодіє*.
4. Використовуйте рубрику під час оголошення завдання — це сприяє прозорості та мотивації.

ОРІЄНТОВНІ ЗРАЗКИ РУБРИК ОЦІНЮВАННЯ ЗА РІЗНИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПІСНІ

Критерії/рівні	Початковий	Середній	Достатній	Високий
Інтонування / Дикція та вимова слів	Інтонування порушено, значна кількість фальшивих звуків. Слова погано вимовляються, текст важко сприймається	Є неточності в інтонуванні, помітна фальш у кількох місцях. Порушення дикції, частина тексту незрозуміла	Нечітке інтонування трапляється рідко, не впливає на загальне враження. В окремих моментах невиразна вимова, водночас текст зрозумілий	Інтонування точне, чисте звучання, немає фальшивих звуків. Чітка артикуляція, всі слова зрозумілі.
Ритмічність / Темп	Втрата ритму, невпевнене виконання у темпі	Часті порушення ритму, темп нестійкий	Незначні зсуви ритму або темпу, загалом темп дотримано	Виконання ритмічно точне, темп витримано
Художнє вираження / Емоційність	Відсутність емоційного наповнення, виконання монотонне	Емоційна вираженість слабка, пісня виконана формально	Емоційність присутня, але дещо одноманітна	Висока емоційна виразність, вдале передавання настрою пісні

ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Критерії/рівні	Початковий	Середній	Достатній	Високий
Композиція / Побудова зображення	Композиція хаотична, елементи розміщені безсистемно	Композиція не вибудована, не всі елементи логічно взаємодіють	Композиція переважно гармонійна, є дрібні неточності	Композиція цілісна, збалансована, логічно вибудована

Колір / Тон / Техніка виконання	Техніка порушена, кольорове рішення не відповідає меті	Недостатньо технічно опрацьовано, кольори використовуються невпевнено	Загалом техніка опанована, колір підібрано вдало, але з окремими огріхами	Впевнене володіння технікою, гармонійне використання кольору та тону
Охайність і завершеність роботи	Робота неакуратна, враження незавершеності	Робота не завершена або має недбалий вигляд	Робота в основному акуратна, є незначні недопрацювання	Робота акуратна, завершена, візуально приваблива

АНАЛІЗ ТВОРУ МИСТЕЦТВА

Критерій /рівень	Низький <i>Учень /учениця</i>	Середній <i>Учень /учениця</i>	Достатній <i>Учень /учениця</i>	Високий <i>Учень /учениця</i>
Здатність до спостереження та опису	описує твір мистецтва загально без конкретних деталей	описує твір мистецтва, але його аналіз поверхневий і не містить важливих деталей.	описує твір мистецтва, звертає увагу на деталі	детально описує твір мистецтва, звертає увагу на важливі деталі
Розуміння художньої мови	не розпізнає особливості різних видів мистецтва, не може назвати їхні художні засоби	може назвати лише деякі особливості мистецького твору, допускає окремі неточності у розумінні художніх засобів	правильно визначає особливості різних видів мистецтва, розпізнає їхні художні засоби	правильно визначає особливості різних видів мистецтва, розпізнає їхні художні засоби та пояснює їхню роль у творі
Використання мистецької термінології	практично не використовує мистецьку термінологію або вживає її неправильно	використовує окремі терміни, але часто неправильно або без розуміння їхнього значення.	вживає мистецькі терміни, проте іноді припускається помилок або використовує їх не зовсім точно	вільно використовує мистецьку термінологію, правильно застосовує поняття

ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ТВОРІВ МИСТЕЦТВА/МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Критерій /рівень	Низький <i>Учень /учениця</i>	Середній <i>Учень /учениця</i>	Достатній <i>Учень /учениця</i>	Високий <i>Учень /учениця</i>
Емоційна реакція здатність розуміти власні емоції	слабке або відсутнє емоційне реагування; байдужість до твору мистецтва	зазвичай розпізнає свої емоції, але йому важко пояснити	називає власні емоції від твору мистецтва; може пояснити, що саме вразило у творі	чітко розпізнає свої емоції від твору мистецтва, може описати їх, пояснює вплив твору на себе
Художня емпатія (здатність розуміти емоції)	виявляє байдужість до твору	може визначати настрій, емоції твору, але потребує підказок учителя	визначає настрій, емоції твору, називає засоби виразовості, використані для їх втілення	ідентифікує настрій, емоції твору мистецтва, пояснює, які засоби виразовості впливають на сприйняття
Вираження думок і емоцій через мистецтво	не може або не прагне передавати свої думки і почуття через мистецтво.	має труднощі з використанням мистецьких засобів для вираження емоцій	виражає свої емоції через мистецтво, але не завжди чітко або глибоко	вільно використовує мистецькі засоби для вираження своїх почуттів, ефективно комунікує через мистецтво
Художня рефлексія	не може висловити власну думку про мистецтво /твір мистецтва/ повторює чужі судження без розуміння або елементарно переказує зміст твору	має труднощі у формулюванні власної думки/оцінки, обмежується загальними фразами без аргументів, потребує допомоги	висловлює власні думки, але не завжди пояснює свої почуття/ або аргументи можуть бути недостатньо переконливими, може потребувати додаткової допомоги для глибшого аналізу	впевнено висловлює ставлення до мистецтва /твору мистецтва, формулює аргументовані думки, порівнює свої висновки із іншими, демонструє креативний підхід до аналізу творів, може критично самостійно оцінити твір

ВЗАЄМОДІЄ З ІНШИМИ ЧЕРЕЗ МИСТЕЦТВО

Критерій /рівень	Низький <i>Учень /учениця</i>	Середній <i>Учень /учениця</i>	Достатній <i>Учень /учениця</i>	Високий <i>Учень /учениця</i>
Ініціативність у мистецькій взаємодії	не виявляє ініціативи, уникає мистецького спілкування або бере участь пасивно	взаємодіє лише у відповідь на ініціативу інших, рідко пропонує власні ідеї	виявляє ініціативу у взаємодії, але потребує підтримки або підказок	активно ініціює мистецьке спілкування, пропонує нові ідеї, залучає інших до мистецьких проєктів
Співпраця у мистецькій діяльності	ускладнено взаємодіє у групових мистецьких проєктах, уникає командної роботи	може працювати в команді, але часто діє самостійно або недостатньо враховує думки інших	бере участь у спільній мистецькій діяльності, але іноді має труднощі у взаємодії з іншими	ефективно працює в команді над мистецькими проєктами, демонструє взаємоповагу та конструктивне спілкування
Використання мистецтва для соціальної взаємодії	не сприймає мистецтво як засіб соціальної взаємодії.	має труднощі з використанням мистецтва як засобу комунікації.	використовує мистецтво для взаємодії, але не завжди усвідомлює його соціальний вплив.	використовує мистецтво для налагодження комунікації, впливає на аудиторію, залучає інших до мистецьких ініціатив.

ЯК ФОРМУВАТИ ПІДСУМКОВІ РОБОТИ З МИСТЕЦТВА?

Підсумкова робота в мистецькій освітній галузі — це не просто перевірка результатів навчання, а важливий етап, на якому учень чи учениця має змогу осмислити, відчувати й виразити розуміння мистецтва. Вона повинна бути не лише формальною оцінкою, а справжньою творчою подією, простором для самовираження, рефлексії та натхнення.

Щоб така робота відповідала сучасним освітнім підходам і була дійсно ефективною, слід у процесі її формування враховувати низку принципових положень.

Орієнтація на результати навчання

Добираючи завдання, слід чітко визначити, **які результати навчання планують оцінити**, і відповідно до них сформулювати завдання. До прикладу:

- 1) якщо оцінювання передбачається за критеріями ГР1 і ГР3, завдання мають охоплювати:
 - пізнавальну складову (знання й розуміння основ мистецтва, стилів, термінів);
 - емоційно-ціннісне ставлення (враження, інтерпретація твору, особиста реакція);
 - за потреби — комунікативну активність (участь в обговоренні, міркування вголос).
- 2) якщо ж мета — перевірити за критеріями ГР2 і частково ГР3, варто запропонувати завдання, які:
 - розкривають художньо-творчий досвід (створення образу, композиція, вокальне виконання, імпровізація тощо);
 - демонструють уміння презентувати результати творчості, працювати в групі, захищати проєкт.

Зазначимо, що підсумкове оцінювання за критерієм “Художньо-творча діяльність, мистецька комунікація” (ГР2) **рекомендовано** здійснювати на підставі узагальнення поточних результатів навчання учня чи учениці у сфері мистецької діяльності.

Поєднання видів мистецької діяльності. Бажано, щоб завдання **не обмежувалися лише одним видом мистецтва**, а охоплювали кілька взаємопов’язаних напрямів. Це може бути поєднання образотворчого мистецтва з музикою, театральною грою, дизайном або словесною творчістю. Такий підхід:

- розкриває глибші змістові зв’язки;
- сприяє розвитку міжпредметного мислення;
- формує універсальні компетентності.

Творчість, варіативність, свобода вибору. Оскільки кожна дитина — унікальна, важливо надати учням та ученицям право вибору теми, формату й способу реалізації. Один учень може створити ілюстрацію, інший — записати музичний супровід, ще хтось — інсценізувати сценку або змонтувати відеоролик. Така варіативність підсилює мотивацію, розкриває сильні сторони особистості, формує усвідомлення власної творчої індивідуальності.

Доцільно поєднувати **різні типи завдань**: тестові, аналітичні та відкриті творчі. Підсумкові завдання не повинні мати єдиного «правильного» варіанту. Натомість вони можуть передбачати, наприклад:

- написання міні есе або емоційного відгуку на твір;

- створення колажу, малюнку, постера, відео, сценки;
- організацію міні виставки, презентацію портфоліо.

Рефлексія — завершення творчого процесу. Жодна мистецька діяльність не є завершеною без осмислення пройденого шляху. Саме тому до підсумкової роботи обов'язково слід включати елемент самооцінювання або рефлексії — усної чи письмової. Учніям можна запропонувати:

- коротко описати, як проходила їхня робота;
- зазначити, що було цікавим або складним;
- висловити, що б вони хотіли змінити наступного разу.

Це не лише допомагає краще зрозуміти себе, а й сприяє формуванню здатності до самоаналізу та розвитку.

Спрямованість на компетентнісний підхід. Підсумкова робота має бути засобом виявлення мистецьких та ключових компетентностей, тобто здатності учнів та учениць застосовувати свої знання, уміння та особистісні якості в реальній творчій діяльності. У ній одночасно виявляються:

- **знаннєва сфера** – знання стилів, термінів, теоретичних понять, вивчених творів;
- **діяльнісна сфера** – уміння створювати, аналізувати, моделювати;
- **особистісно-ціннісна сфера** – емоційне ставлення, естетичний смак, здатність до співпереживання та інтерпретації.

